

Elektrik fiyatları endüstriyel üretimi zorluyor...

Ekonomik kriz, elektrik krizini frenledi

EMO Basın - Elektrik Mühendisleri Odası'nın (EMO) da üyesi olduğu, Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (DEK-TMK) "Türkiye Enerji Raporu" adı altında yaptığı çalışma ile 2007 ve 2008 yılında enerji alanında yaşanan gelişmeleri değerlendirdi. Dünyada, enerji alanına ilişkin öngörülerin sürekli alt-üst olduğu bir dönem yaşandığına dikkat çekilen raporda, "Petrol ve doğalgaz dışındaki kaynaklara yönelik arayışlar yoğunluk kazanırken, özellikle kömür ve nükleere dönük beklentiler, önceki yıllara kıyasla önemli artış göstermiştir. Bu döneme damgasını vuran en önemli olay, petrol fiyatlarındaki anormal değişimlerdir. Temmuz 2008'de petrolün varili 147 dolardan işlem görerek tavan yapmış ve ardından, Aralık 2008'de 50 doların altına düşerek, önceki tahminleri de alt üst etmiştir" denildi.

Dünya birincil enerji tüketiminin, 2007 yılında 11 milyar ton petrol eşdeğeri (MTEP) olarak gerçekleştiğine dikkat çekilen raporda, şu bilgiler aktarıldı:

"Bunun 3.95 milyar tonu petrol, 2.64 milyar ton petrol eşdeğeri doğalgaz, 3.18 milyar ton petrol eşdeğeri kömür, 622 milyon ton petrol eşdeğeri nükleer ve 709 milyon ton petrol eşdeğeri de hidroelektrikle karşılanmıştır.

Dünya enerji talebi, 2007 yılında bir önceki yıla göre azalarak yüzde 2.4 oranında artış gösterebilmiştir. 2007 yılında başlayan bu eğilim, 2008 yılında daha da etkili olmuştur.

Türkiye birincil enerji tüketimi yıllık ortalama yüzde 2.8 oranında bir artışla 2007 yılı sonu itibarıyla 107 milyon 625 bin ton petrol eşdeğerine, elektrik enerjisi tüketimi ise yıllık yüzde 4.6 oranında bir artışla 191.6 milyar kilovat saate (kWh) ulaşmıştır."

Raporda; enerji sektörünün temel sorunu, "Dünyada piyasaların serbestleştirilmesi ve piyasalaştırılması politika ve uygulamaları sonucunda kısa dönemli karlara odaklanmış bir sektör oluşmaktadır. Bu ise enerji sektörü için büyük bir sorun olup, ülkelerin uzun erimli ve stratejik yaklaşımlara sahip uygun enerji karışımlarının oluşturulmasındaki en önemli engeldir" şeklinde ifade edildi.

Üretimde kömür, tüketimde doğalgaz ağırlığı

Türkiye'de kömür ve hidrolik enerjinin geçmiş yıllarda olduğu gibi yerli üretimde önemli paya sahip olduğuna dikkat çekilen raporda; 2007 yılında birincil enerji üretiminde kömürün yüzde 54, petrolün yüzde 8'lik, doğalgazın yüzde 3'lük, yenilenebilir kaynakların yüzde 17'lik, ticari olmayan yakıtların (odun, hayvan ve bitki atıkları) ise yüzde 18'lik paya sahip olduğu belirtildi.

Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (DEK-TMK) enerji piyasasının kısa dönemli karlara odaklanmış bir sektör haline geldiğine dikkat çekerek, elektrik tüketiminin ekonomik kriz nedeniyle 2008'in ikinci yarısında düşmeye başladığı ve 2010 yılında yaşanması beklenen elektrik enerji yetersizliği sorununun ötelendiğini bildirdi. Türkiye'de elektrik fiyatlarının OECD ortalamasının üzerinde olduğunu belirten DEK-TMK, 2008'in zam yılı olarak anılacağını ifade etti.

Üretimde kömürün, tüketimde ise doğalgazın yüksek pay oranına sahip olduğunun vurgulandığı raporda, şöyle denildi:

"Özellikle doğalgaz son yılların hızla büyüyen enerji kaynağı olarak tüketimde vazgeçilmez bir yere oturmuştur. 2007 yılında doğalgaz enerji tüketiminde yüzde 31.5 ile en büyük payı alan enerji kaynağı haline gelmiştir. Diğer taraftan elektrik enerjisi üretiminde doğalgazın payı yüzde 49.6'ya yükselmiştir. Buna karşılık doğalgaz tüketimimizin sadece yüzde 2.4' ü kendi üretimimiz ile karşılanabilmiştir."

İthal kaynak sorunu

"1990 yılında 41.6 MTEP olan nihai enerji tüketimi yıllık ortalama yüzde 2.9'luk artışla 2004 yılında 69.0 MTEP, 2007 yılında 82.7 MTEP değerine ulaşmıştır" ifadesinin yer aldığı raporda, şunlar kaydedildi:

"Yerli kaynaklarımızdan üretilen enerji miktarındaki artışın enerji talebimizden daha düşük olması nedeniyle, net enerji ithalatımız 1990'daki 28.5 MTEP değerinden 2007'de 81.1 MTEP değerine ulaşmıştır. 2007 yılında enerji talebimizin sadece yüzde 25.5'i yerli kaynaklardan karşılanmıştır. Enerji

ithalatına 2006 yılında 29 milyar dolar ve 2007 yılında 33.9 milyar dolar ödenmiştir. Türkiye'nin Gayri Safi Milli Hasılası (GSMH) 2007 yılında 656.8 milyar dolardır. Aynı yılda petrol ve doğalgaz ithalatına yaklaşık 23 milyar dolar ödenerek, GSMH'nın yüzde 3.5'i petrol ve doğalgaz dışalımına verilmiştir. Toplam enerji arzında, petrole yüzde 30.9 ve doğalgaza yüzde 31.5 oranında bağımlı olan ülkemizde enerji sektörünün, ekonomi üzerindeki yoğun etkisi ve arz güvenliği büyük önem taşımaktadır."

Tüketim düşmeye başladı.

"2006 yılında 99.6 MTEP olan enerji tüketimimiz, 2007 yılında yüzde 8 artışla, 107.6 MTEP'e ulaşmıştır. Bu artış dünya ülkeleri arasında kayda değer bir artıştır. Son beş yılda Türkiye'nin birincil enerji tüketimi yüzde 35 oranında artmıştır. Son beş yılda Türkiye'nin elektrik enerjisi tüketimi artışı yüzde 43'dür. Bu artış da dünya ülkeleri arasında en yüksek artışlardan biridir" bilgisine yer verilen raporda, 2008 yılının ilk yarısında artışlar gösteren elektrik enerjisi talebinin, ikinci yarıdan itibaren artış hızını azaltmaya başladığı ifade edildi.

2008 yılı başında 203 milyar kwh olacağı tahmin edilen elektrik üretiminin

198 milyar kwh'de kaldığını kaydedildiği raporda, "Bu olumsuzlukların, elektrik enerjisi talebinde artışı frenleyeceği ve yeterli yatırım yapılmayışından dolayı 2010 yılında ortaya çıkması beklenen elektrik enerjisi krizini birkaç yıl erteleyeceği tahmin edilmektedir" denildi.

Türkiye, OECD ortalamasından pahalı

Türkiye'de elektrik fiyatlarının endüstriyel üretiminin uluslararası pazarda rekabet şansını olumsuz etkilediği belirtilen raporda, 2008 yılının başlangıcının, elektrik tarifelerine yapılan yüzde 19.5'lik zamlarla hatırlanacağı kaydedildi. Türkiye'de elektrik fiyatlarının OECD ülkelerinin ortalamasının üstünde olduğuna işaret edilen raporda, "Türkiye'de 2008 yılının 2. çeyreğinde sanayide elektrik satış fiyatı 12.6 sent/kwh olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, sanayide elektrik satış fiyatı, ABD'de 6.6 sent/kwh, Kore'de 5.9 sent/kwh, İsviçre'de 9.7 sent/kwh olmuştur" denildi. 2008 yılı içerisinde enerji KİT'leri için maliyet bazlı fiyatlandırma mekanizması yürürlüğe sokulduğunun ifade edildiği raporda, "Yıl içinde doğalgazda yüzde 82.15 ve elektrikte yüzde 56.13 varan artışlarla, 2008 yılı enerji fiyatlarında yüksek artışların olduğu bir yıl olarak anılacaktır" denildi.

Enerji tüketiminin 2007 yılında ancak yüzde 25.5'inin yerli üretim ile karşılandığına dikkat çekilen raporda, şöyle denildi:

"Türkiye'nin ithal enerji kaynaklarına yüzde 75 oranındaki bağımlılığının azaltılabilmesi, uluslararası ilişkiler, ekonomi ve istihdam açısından büyük önem taşımaktadır. Dünya'da ve Türkiye'de yaşanan ekonomi ve enerji konusundaki gelişmelerin, enerji konusunda oluşturulan stratejilerin gözden geçirilmesi ihtiyacını doğurduğu bir gerçektir. Bu konuda başlatılan "Enerji Strateji Belgesi" hazırlama çalışmaları 2008 yılı sonuna kadar sonuçlandırılmamıştır. Ancak, Türkiye'de yaşanan enerji problemlerinin çözümü için yeni bakış açıları ve yeni fikirlere ihtiyaç duyulmakta olduğu tüm kesimlerce ifade edilmektedir." ■

